RABHADH

Ná déan dearmad an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar, nó caillfidh tú marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo:

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2017

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

ROINN 1 – FILLTEÁN (60 marc)

DÉ hAOINE 9 MEITHEAMH – MAIDIN 9:30 – 11:30

Greille Mharcála an Fhillteáin				
Ceisteanna		Marc	Scrúdaitheoir	Scrúdaitheoir Comhairleach
	@	3		
	@	2		
	@	1		
	@	0		
Marc Iomlán				

NÓTA: TÁ ROINN 2 DEN SCRÚDÚ SEO AR PHÁIPÉAR AR LEITHLIGH

ROINN 1 (60 marc)

Freagair **GACH** ceist.
Tá rogha agat laistigh de thrí cheist.
Déan deimhin de go gcuireann tú an fillteán seo ar ais le do fhreagarleabhar.
Caillfidh tú marcanna mura gcuireann.

1. BOLCÁIN

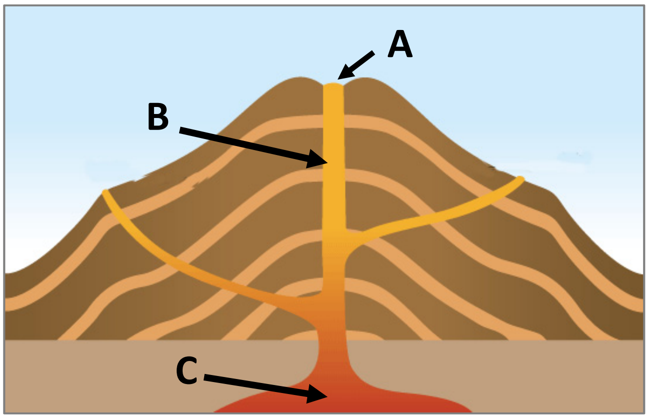

Curtha in oiriúint ó www.bbc.co.uk

Scrúdaigh an léaráid de bholcán thuas.
Ainmnigh gach ceann de ghnéithe an bholcáin lipéadaithe **A**, **B** agus **C**.

A. ________________________________

B. ________________________________

C. ________________________________

2. CREATHANNA TALÚN

Cuir ciorcal thart ar an rogha cheart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Tosaíonn crith talún **ag an eipealár** / **ag an bhfócas**.

(ii) Tá Éasc San Andreas i **Meiriceá Thuaidh** / **Meiriceá Theas**.

(iii) Tomhaistear méid crith talún le **sruthanna comhiompair** / **scála Richter**.

3. OLLGHLUAISEACHT

Curtha in oiriúint ó www.geograp.org.uk

Curtha in oiriúint ó www.monasset.com

Curtha in oiriúint ó www.ticotimes.net

Curtha in oiriúint ó www.ukgeoghazards.info

Meaitseáil gach ceann de na fótagraif **A**, **B**, **C** agus **D** thuas leis an gcineál ollghluaiseachta is fearr a mheaitseálann é sa tábla thíos. Tá meaits amháin déanta duit.

Cineál Ollghluaiseachta	**Litir**
Láibshreabhadh	**D**
Sciorradh talún	
Brúchtadh portaigh	
Ithirthéaltú	

4. **SÍONCHAITHEAMH**

Curtha in oiriúint ó www.summitpost.org

Scrúdaigh an fótagraf thuas agus cuir ciorcal thart ar an bhfreagra ceart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Is é atá sa tírdhreach a thaispeántar san fhótaghraf ná **screathan** / **pábháil aolchloiche**.

(ii) Cruthaítear an tírdhreach a thaispeántar san fhótagraf **mar thoradh ar ghníomhaíocht reo is coscartha** / **mar thoradh ar charbónáitiú**.

(iii) **Síonchaitheamh ceimiceach** / **síonchaitheamh meicniúil** is mó a luaitear leis an tírdhreach seo.

5. **CARRAIGEACHA**

Sna boscaí a thugtar, meaitseáil gach ceann de na litreacha i **gColún X** le huimhir a phéire i **gColún Y**. Tá péire amháin déanta duit.

Column X	
A	Gaineamhchloch
B	Marmar
C	Eibhear
D	Grianchloichít

Column Y	
1	Sléibhte Chill Mhantáin, Co Chill Mhantáin
2	Conamara, Co na Gaillimhe
3	Na Cruacha Dubha, Co Chiarraí
4	Cruach Phádraig, Co Mhaigh Eo

X	**Y**
A	
B	
C	
D	**4**

6. **ASTAÍOCHTAÍ GÁS CEAPTHA TEASA**

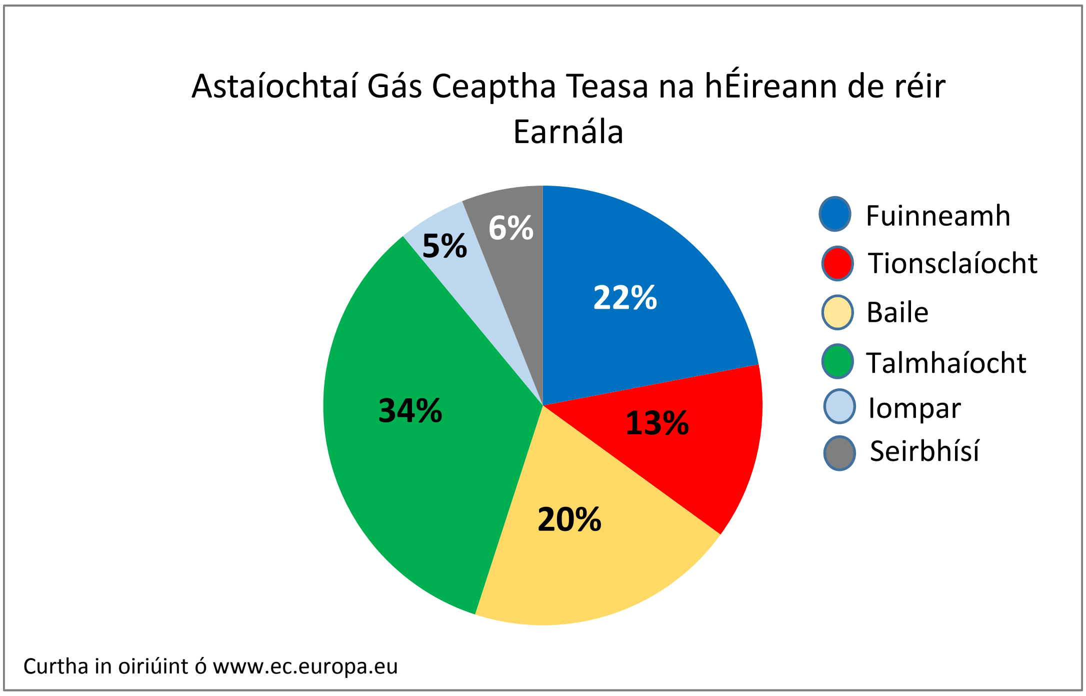

Scrúdaigh an phíchairt thuas a thaispeánann astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann de réir earnála.

Cuir in iúl cé acu **trí cinn** de na ráitis a leanas atá fíor agus tic (✓) á chur agat sa bhosca ceart.

1. Is í an tionsclaíocht is cúis leis an gcuid is mó d'astaíochtaí gás ceaptha teasa.
2. Is iad fuinneamh agus talmhaíocht le chéile is cúis le os cionn leath na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa.
3. Iompar is cúis le 5% d'astaíochtaí gás ceaptha teasa.
4. Tá astaíochtaí gás ceaptha teasa ón tionsclaíocht agus ón mbaile le chéile níos mó ná an méid acu a thagann ón talmhaíocht.
5. Tagann níos mó astaíochtaí gás ceaptha teasa ó sheirbhísí ná mar a thagann ó iompar.

1, 2, 3	☐
1, 4, 5	☐
2, 3, 5	☐
2, 4, 5	☐

FREAGAIR 7A NÓ 7B

7A. OIGHRIÚCHÁN

Cuir ciorcal thart ar an bhfreagra ceart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Is é atá sa ghné san fhótagraf ná **coire** (**soirc**) / **droimnín**.

(ii) Gné a bhaineann le **sil-leagan oighreach** / **oighearchreimeadh** atá sa ghné san fhótagraf.

(iii) An próiseas (na próisis) trínar cruthaíodh an ghné seo ná **tuaslagadh** / **sracadh agus scríobchaitheamh**.

NÓ

7B. CÓSTAÍ

Cuir ciorcal thart ar an bhfreagra ceart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Is é atá sa ghné lipéadaithe **X** san fhótagraf ná **gob gainimh** / **tombaló**.

(ii) Is é atá sa ghné lipéadaithe **X** ná gné a bhaineann le **creimeadh cósta** / **sil-leagan cósta**.

(iii) Cruthaíodh an ghné seo **mar thoradh ar shíobadh feadh cladaigh** / **mar thoradh ar ghníomhú hiodrálach**.

FREAGAIR 8A NÓ 8B

8A. IONSTRAIMÍ AIMSIRE

Sna boscaí a thugtar, meaitseáil gach ceann de na litreacha i **gColún X** le huimhir a phéire i **gColún Y**. Tá péire amháin déanta duit.

Colún X	
A	Ainéimiméadar
B	Taifeadán Campbell-Stokes
C	Baraiméadar
D	Scáthlán Stevenson

Colún Y	
1	Ionstraim a úsáidtear chun brú an atmaisféir a thomhas.
2	Ionstraim a úsáidtear chun fothain a thabhairt do threalamh aimsire.
3	Ionstraim a úsáidtear chun luas na gaoithe a thomhas.
4	Ionstraim a úsáidtear chun taitneamh na gréine a thaifead.

X	**Y**
A	
B	
C	**1**
D	

NÓ

8B. IMIRCE

Sna boscaí a thugtar, meaitseáil gach ceann de na litreacha i **gColún X** le huimhir a phéire i **gColún Y**. Tá péire amháin déanta duit.

Colún X	
A	Inimirceach
B	Eisimirceach
C	Toisc bhrú
D	Toisc tharraingthe

Colún Y	
1	Deiseanna maithe fostaíochta.
2	Duine a théann ar imirce as áit.
3	Cogadh agus corraíl.
4	Duine a théann ar imirce go háit.

X	**Y**
A	
B	
C	**3**
D	

FREAGAIR 9A NÓ 9B

9A. AN DAONRA

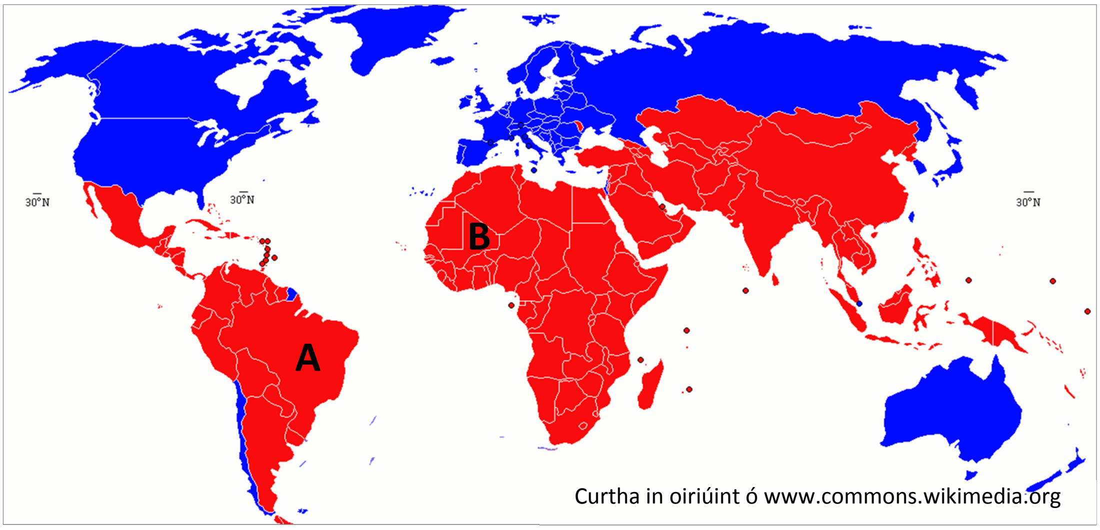

Scrúdaigh léarscáil an domhain thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cad is ainm don tír lipéadaithe **A**? ______________________________

(ii) Cad is ainm don tír lipéadaithe **B**? ______________________________

(iii) An bhfuil an ráta básmhaireachta leanaí ard nó íseal i dTír **B**?

____

NÓ

9B. FEIRMEOIREACHT

Córas le hIonchuir, Próisis agus Aschuir atá san fheirmeoireacht.

Sa bhosca thíos, cuir ciorcal thart ar **thrí** Ionchur ar fheirm.

Baint an Fhómhair	Caipiteal	Cáis
Saothar	Treabhadh	Tarracóir
Síolchur	Olann	Crú

10. **PATRÚIN LONNAÍOCHTA**

Cuir in iúl cé acu **trí cinn** de na ráitis a leanas atá fíor agus tic (✓) á chur sa bhosca ceart agat.

1. Baineann tithe feirme scoite le patrúin lonnaíochta scaipthe.
2. Is sampla é eastát tithíochta de phatrún lonnaíochta líneach.
3. Tá patrún lonnaíochta scaipthe coitianta i mbailte agus i gcathracha.
4. Tugtar lonnaíocht núicléatach freisin ar lonnaíocht chnuasta.
5. Tarlaíonn patrún líneach nuair a thógtar tithe i líne le taobh an bhóthair.

1, 2, 3 ☐

1, 4, 5 ☐

2, 3, 4 ☐

2, 4, 5 ☐

11. **GNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA**

Curtha in oiriúint ó www.en.wikipedia.org, www.kyyba.com, www.esa.int

Scrúdaigh na fótagraif thuas.
Cuir in iúl an do ghníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil, thánaisteach nó threasach a sheasann gach ceann de na fótagraif **A**, **B** agus **C**.

A. ________________________________

B. ________________________________

C. ________________________________

12. **BAILTE SEANTÁN**

Cuir in iúl cé acu **trí** cinn de na ráitis a leanas atá fíor agus tic (✓) á chur agat sa bhosca ceart.

1. Sampla de phleanáil uirbeach é baile seantán.

2. Bíonn rátaí breithe ard i mbailte seantán.

3. Tugtar bustaithe ar na bailte seantán in Calcúta.

4. Fadhbanna móra i mbailte seantán iad easpa uisce ghlain agus drochshláintíocht.

5. Ceantair le dlús íseal daonra iad bailte seantán.

1, 2, 3 ☐

1, 3, 5 ☐

2, 3, 4 ☐

2, 4, 5 ☐

13. **SCAMAILL**

Curtha in oiriúint ó www.en.wikipedia.org

Cuir ciorcal thart ar an bhfreagra ceart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) An cineál scamaill a thaispeántar san fhótagraf ná **ciorras** / **cumalas**.

(ii) Faightear an cineál scamaill a thaispeántar san fhótagraf ag airde **bheag** / **mhór**.

(iii) Luaitear na scamaill seo le **haimsir bhreá** / **ceathanna troma**.

14. LÉARSCÁILEANNA AIMSIRE

Is é a thugtar ar línte ar léarscáil aimsire a cheanglaíonn áiteanna arb ionann an fliuchras iontu ná:

Línte chomhghriandachta ☐

Isiteirmeacha ☐

Línte comhluais ☐

Isihiaití ☐

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

15. UIRBIÚ – CINEÁLACHA FOIRGNEAMH

I mBaile Átha Cliath agus i gceantair eile, cén tréimhse inar tógadh tithe móra de bhrící le ráillí d'iarann saoirsithe agus doirse le háirsí stuacha?

Curtha in oiriúint ó mapio.net

Ceilteach ☐

Seoirseach ☐

Lochlannach ☐

Normannach ☐

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

16. LONNAÍOCHT

An phríomhfheidhm atá le lonnaíocht eaglasta ná:

Tionsclaíocht ☐

Caitheamh Aimsire ☐

Cónaí ☐

Reiligiún ☐

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

17. LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS

Scrúdaigh léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis a thugtar leis an bpáipéar seo.

Sna boscaí a thugtar, meaitseáil gach ceann de na litreacha i **gColún X** le huimhir a phéire i **gColún Y**. Tá péire amháin déanta duit.

Colún X	
A	W 305 704
B	W 295 668
C	W 337 663
D	W 320 655

Colún Y	
1	Stáisiún Gardaí
2	Spotairde
3	Tearmann Dúlra
4	Tuama Meigiliteach

X	**Y**
A	
B	
C	**2**
D	

18. LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS

Scrúdaigh léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis a thugtar leis an bpáipéar seo.

Cuir ciorcal thart ar an rogha cheart i ngach ceann de na ráitis a leanas chun a chur in iúl cé acu atá sé fíor nó bréagach i ngach cás.

(i) Bóthar náisiúnta den dara grád é an N22. **Fíor** / **Bréagach**

(ii) Achar iomlán an limistéir ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis ná 120 km². **Fíor** / **Bréagach**

(iii) Tá Drom Caoin (*Dromkeen*) (W 31 69) ó thuaidh ó Bhéal an Átha (*Ballina*) (W 31 67). **Fíor** / **Bréagach**

19. **AERFÓTAGRAF**

Scrúdaigh an t-aerfótagraf a thugtar leis an bpáipéar seo.

Tá an droichead le fáil:

Sa chúlra ar dheis	☐
I lár an tulra	☐
Sa lár ar dheis	☐
Sa lár	☐

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

20. **AERFÓTAGRAF**

Scrúdaigh an t-aerfótagraf a thugtar leis an bpáipéar seo.

Cuir ciorcal thart ar an rogha cheart i ngach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Tá formhór na gcrann sa tulra ar dheis **duillsilteach** / **buaircíneach**.

(ii) Is é is dóichí ná gur tógadh an aerfótagraf seo **sa gheimhreadh** / **sa samhradh**.

(iii) An phríomh-thalamhúsáid sa chúlra ar chlé ná **talmhaíocht** / **tionsclaíocht**.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2017

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

ROINN 2 (90 marc)

DÉ hAOINE 9 MEITHEAMH – MAIDIN 9:30 – 11:30

Tá **ROINN 1** den pháipéar seo i bhfillteán ar leithligh, mar a bhfuil spásanna le haghaidh do chuid freagraí.

NÁ DEARMAD, LE DO THOIL, GO gCAITHFIDH TÚ **FILLTEÁN** COMHLÁNAITHE **ROINN 1** A THABHAIRT AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR.

ROINN 2 (90 marc)
Freagair **TRÍ** cheist ar bith.
Tá na ceisteanna uile ar cómharc.

Ceist 1. GNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

A. Turasóireacht

1. Limistéir lán d'Áilleacht Nádúrtha

Curtha in oiriúint ó www.Irishcentral.com

2. Imeallbhoird agus Tránna

Curtha in oiriúint ó www.en.wikipedia.org

3. Caitheamh Aimsire agus Spóirt

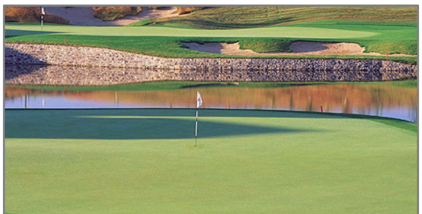

Curtha in oiriúint ó www.link2Ireland.com

4. Cathracha

Curtha in oiriúint ó www.independent.ie

(i) Roghnaigh ceann **amháin** de na ceithre réigiúin turasóireachta thuas agus ainmnigh sampla amháin ar leith in Éirinn den réigiún turasóireachta seo.

(ii) Mínigh cúis **amháin** a mealltar turasóirí go dtí an réigiún turasóireachta in Éirinn a d'ainmnigh tú i gcuid (i) thuas.

(iii) Déan cur síos ar iarmhairt dhearfach geillegrach **amháin** atá ag an turasóireacht.

(iv) Déan cur síos ar iarmhairt dhiúltach **amháin** atá ag an turasóireacht ar an gcomhshaol.

(10)

B. Iascaireacht

(i) Mínigh **dhá** chúis atá le róshaothrú éisc.

(ii) Déan cur síos ar **dhá** bheart a úsáidtear chun cosc a chur le róshaothrú éisc.

(10)

C. Suíomh Tionscail

Tabhair cur síos agus míniú ar **thrí** chúis gur athraigh suíomh thionscal an iarainn agus na cruach sa Bhreatain le himeacht aimsire.

(10)

Ceist 2. AIBHNEACHA AGUS GNÍOMHAÍOCHT AN DUINE

A. Aibhneacha

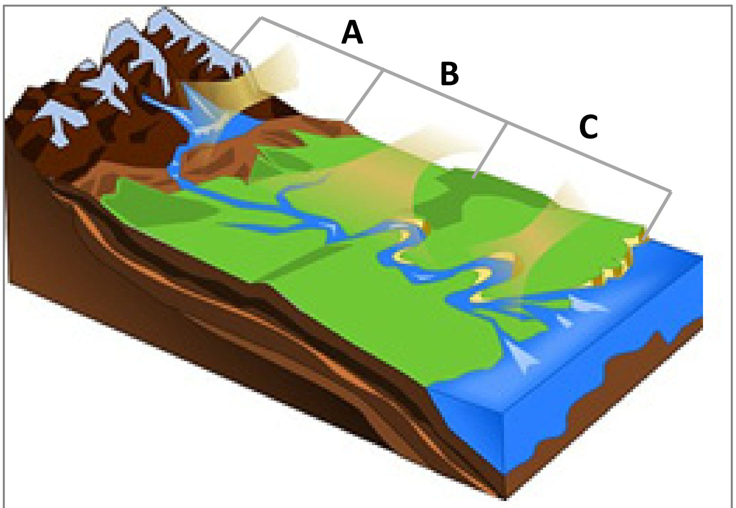

Curtha in oiriúint ó www.3dgeography.co.uk

Taispeánann an léaráid thuas trí chéim abhann.

(i) Ainmnigh gach ceann de na **trí** chéimeanna **A**, **B** agus **C**.

(ii) Ainmnigh gné **amháin** a chruthaítear mar thoradh ar chreimeadh abhann agus, le léaráid lipéadaithe mar chúnamh agat, mínigh conas a foirmíodh an ghné sin.

(12)

B. Tuile

'Uaireanta is féidir go dtarlódh tuile feadh cúrsa abhann.'

(i) Mínigh slí **amháin** a ndéanann tuile dochar do cheantar.

(ii) Mínigh slí **amháin** inar féidir le tuile maitheas a dhéanamh do cheantar.

(8)

C. Idirghníomhaíocht an Duine leis an Tírdhreach

(i) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cumhacht hidrileictreach.

(ii) Déan cur síos ar **dhá** agóid a d'fhéadfaí a dhéanamh i gcoinne tógáil stáisiúin cumhachta hidrileictrí.

(10)

Ceist 3. MEASCÁN TÍREOLAÍOCHTA

Freagair **TRÍ CINN AR BITH** de na ceisteanna **3A**, **3B**, **3C**, **3D**.

3A. Ithir

(i) Cén t-ainm a thugtar ar an bpróiseas trína scagtar cothaithigh trí ithir?

(ii) Ainmnigh **dhá** chineál ithreach ar bith de chuid na hÉireann.

(iii) Tabhair cur síos agus míniú ar fhoirmiú ceann **amháin** de na cineálacha ithreach a d'ainmnigh tú i gcuid (ii) thuas.

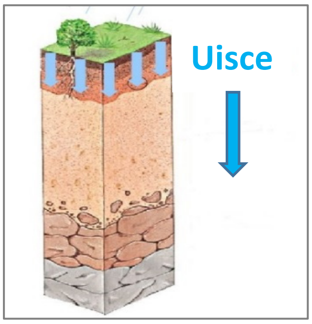

Curtha in oiriúint ó www.pac-geography.com

(10)

3B. Domhan Éagothrom

Na Sé Tíortha is mó a fuair Cúnamh Déthaobhach ó Éirinn in 2015

Tír a fuair Cúnamh	€ (milliúin)
Mósaimbíc	37.0
An Aetóip	35.2
An Tansáin	28.7
Uganda	23.3
An Mhaláiv	**X**
An tSaimbia	17.5
Iomlán (na 6 tíortha is mó a fuair cúnamh)	**161.7**

Curtha in oiriúint ó www.irishaid.ie

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann na sé tíortha is mó a fuair cúnamh déthaobhach ó Éirinn in 2015 agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cé mhéid cúnaimh dhéthaobhaigh (milliúin €) a fuair Uganda?

(ii) Ríomh **X**, an méid cúnaimh dhéthaobhaigh (milliúin €) a fuair an Mhaláiv.

(iii) Luaigh cad is brí leis an téarma *cúnamh déthaobhach*.

(iv) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cúnaimh do thíortha sa domhan i mbéal forbartha.

(10)

3C. Forbairt Gheilleagrach

Mínigh an tslí ar chuir **dhá** chinn ar bith de na tosca a leanas moill ar fhorbairt gheilleagrach i dtír i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi:

- Athrú aeráide
- Fás daonra
- Caiteachas ar airm
- Cogadh.

(10)

3D. An Daonra

Samhail an Trasdula Dhéimeagrafaigh

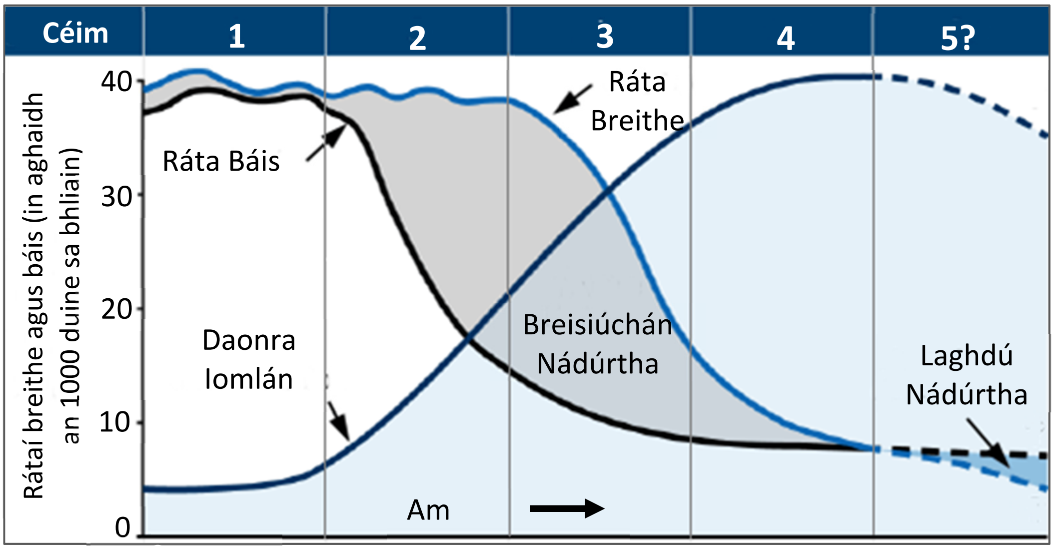

Curtha in oiriúint ó www.adviservoice.com.au

Taispeánann Samhail an Trasdula Dhéimeagrafaigh thuas athrú sa daonra le himeacht aimsire.

(i) Luaigh **dhá** chúis a bhfuil an ráta báis ag luainiú i gCéim 1.

(ii) Mínigh cúis **amháin** a bhfuil an daonra iomlán ag ardú go tapa i gCéim 2.

(iii) Mínigh cúis **amháin** a bhfuil na rátaí báis ag laghdú i gCéim 4.

(iv) Ainmnigh sampla **amháin** de thír ag Céim 4 i Samhail an Trasdula Dhéimeagrafaigh.

(10)

Ceist 4. AIMSIR AGUS AERÁID

A. Fliuchras

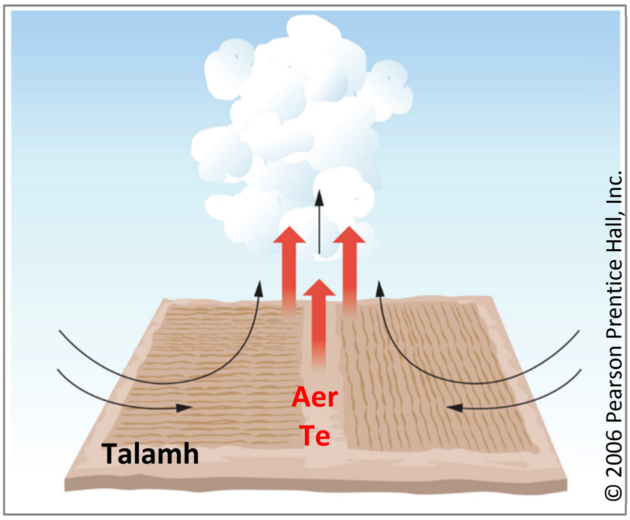

(i) Ainmnigh an cineál fliuchrais a luaitear leis an léaráid thuas.

(ii) Tabhair cur síos agus míniú ar an tslí a dtarlaíonn an cineál seo fliuchrais.

(8)

B. Aeráid

Mínigh an tslí a dtéann **trí** cinn ar bith de na tosca seo a leanas i bhfeidhm ar aeráid:

- Domhanleithead
- Gnáthghaoth
- Fad ó fharraigí agus ó aigéin
- Airde
- Rilíf.

(12)

C. Cineál Aeráide

(i) Ainmnigh aeráid **the** amháin a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

(ii) Tabhair cur síos agus míniú ar thréithe teochta **agus** frasaíochta na haeráide te seo.

(10)

Ceist 5. AERFÓTAGRAF AGUS LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS

A. Scrúdaigh an **tAERFÓTAGRAF** a thugtar leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf.

Ar do shracléarscáil, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann acu seo a leanas:

- An abhainn
- Séipéal
- Limistéar caitheamh aimsire
- Limistéar ina bhfuil tithe sraithe.

(10)

B. Scrúdaigh an **tAERFÓTAGRAF** a thugtar leis an bpáipéar seo.

Tá sé beartaithe óstán a thógáil sa tulra ar dheis san aerfótagraf.

Mínigh **dhá** chúis a mbeadh sé seo oiriúnach mar shuíomh d'óstán.

(8)

C. Scrúdaigh **LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS** a thugtar leis an bpáipéar seo.

'Tá stair fhada lonnaíochta ag an limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.'

Agus tagairtí eangaí sé fhigiúr á n-úsáid agat, ainmnigh, aimsigh agus mínigh **trí** shampla dhifriúla ar bith de lonnaíocht stairiúil atá le feiceáil ar an léarscáil.

(12)

Leathanach Bán